

resolution containing the relevant legal opinion, except in cases of deviation from it in accordance with Art. 403 of the Civil Procedure Code of Ukraine. Legal positions can actually get legal expression not only in the decisions of the Supreme Court, but also the decisions of the Plenum of the Supreme Court.

Keywords: family law source, Supreme Court, judicial precedent, legal positions, applying of family law rules.

Лукашов Р.С.

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ КОРПОРАТИВНОГО ДОГОВОРУ

УДК 347.72

До 23.03.2017 року якісь конкретні норми на рівні законодавства, які б стосувались корпоративних договорів містились тільки в частині 7 статті 29 Закону України «Про акціонерні товариства (далі – ЗУ «про АТ»)), де вказувалось, що: «статутом товариства може бути передбачена можливість укладення договору між акціонерами, за яким на акціонерів покладаються додаткові обов'язки, у тому числі обов'язок участі у загальних зборах, і передбачається відповідальність за його недотримання». Зрозуміло що цієї норми було абсолютно недостатньо, а ділова практика з приходом іноземного капіталі і зарубіжних інвесторів потребувала більш гнучких механізмів врегулювання корпоративних відносин аніж статут. Була потреба в прийнятті відповідної нормативної бази і з'явилося відразу декілька проектів законів, які передбачали конструкцію корпоративного договору.

Першим з цієї метою був прийнятий ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо корпоративних договорів». Він нормативно врегулював новий вид корпоративного договору для АТ і ТОВ, шляхом внесення змін в ЗУ «Про АТ» і ЗУ «Про господарські товариства», в кожен з яких було додано практично по ідентичній парі з двох статей. Тобто законодавець вирішив передбачити певну форму корпоративних договорів для двох найбільш популярних організаційно-правових форм господарських товариств в Україні. Разом з цим прийняття ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» (далі – ЗУ «Про ТОДВ») від 06.02.2018 року, стаття 7 якого передбачи-

ла корпоративний договір як самостійну договірну конструкцію, призвело до втрати чинності тих самих двох статей (51-1 і 51-2) ЗУ «Про господарські товариства», що стосувались договору про реалізацію прав учасників (засновників) товариства з обмеженою відповідальністю.

В результаті хоч і з'явилась важлива для українського законодавства новела, проте виникла й значна невизначеність стосовно суті нової договірної конструкції, її місця і співвідношення з іншими поняттями, які мають схожу правову природу. В зв'язку з вищенаведеним дане поняття потребує належного наукового осмислення, що й буде зроблено в даній статті.

Згідно ч. 1 ст. 7 ЗУ «Про ТОВ» визначено, що договір, за яким учасники товариства зобов'язуються реалізувати свої права та повноваження певним чином або утримуватися від їх реалізації (далі – корпоративний договір), є безвідплатним і вчиняється в письмовій формі.

Стосовно словосполучення «певним чином», то науковцями вже вказується, що воно носить оціночний характер, що правозастосовній практиці може призвести до зловживань корпоративними правами учасниками товариства з обмеженою відповідальністю [1, с. 52]. Однак ми все ж спробуємо зрозуміти логіку використання законодавцем саме такого формулювання. Очевидним варіантом чому законодавець застосував саме це словосполучення є те, що, наприклад, у випадку якщо на порядок денний загальних зборів буде поставлене питання про збільшення статутного капіталу, то учасник корпоративного договору у відповідності до конкретних умов договору повинен проголосувати в цій ситуації певним чином, тобто за або проти, в залежності від конкретних умов корпоративного договору. Чи у випадку скажемо зміни статуту, учасник може також мати обов'язок голосування в цій конкретній ситуації, знову ж таки, певним чином, тобто за або проти або взагалі не реалізувати їх (утримуватися від їх реалізації). Тобто, на нашу думку, логіка законодавця при формулюванні визначення була саме такою і повинна трактуватись саме як можливість вчиняти або не вчиняти саме якісь конкретні дії в конкретних ситуаціях, прописаних в корпоративному договорі.

Говорячи про істотні умови корпоративного договору нам варто звернутись до ч. 2 статті 7 Закону де вказано, що дата укладення та строк дії корпоративного договору визначаються в договорі. З даного положення з врахуванням частини 1 даної статті випливає, що в даного договору щонайменше 3 істотні умови: предмет; строк; безоплатність.

Стосовно строку, як істотної умови корпоративного договору варто зауважити, що такий договір може укладатись для досягнення певної конкретної мети. В такій ситуації складно говорити про якийсь чіткий строк, адже договір укладатиметься саме для досягнення певної конкретної мети. Тому логічно напрошується можливість встановлення такої підстави припинення договору, як досягнення учасниками його мети.

Також, якщо раніше можна було вказувати на відсутність можливості включення навіть в акціонерну угоду (за ч.7 ст. 29 ЗУ «Про АТ») обов'язку учасника приймати участь у загальних зборах, оскільки участь в управлінні була правом, а не обов'язком, то ч.1 статті 7 вже і для ТОВ і ТДВ тепер прямо передбачає як можливість зобов'язати особу реалізовувати таке своє право, так і зобов'язати її утриматися від їх реалізації. Яскравим прикладом цього є ч.8 статті 20 Закону, яка вказує, що переважне право учасника товариства на придбання частки іншого учасника товариства не застосовується у разі, якщо це передбачено корпоративним договором, стороною якого є такий учасник.

Разом з тим, проводячи паралелі з ЗУ «Про АТ» варто вказати, що ч.3 статті 26-1 наголошує на тому, що порушення договору між акціонерами не може бути підставою для визнання недійсними рішень органів товариства. Очевидно учасника такого договору, який здійснив порушення, очікуватимуть наслідки і відповідальність визначена учасниками в самому договорі. Подібної норми в Законі про ТОВ не міститься, що може в перспективі призвести до неоднозначної судової практики і можливого визнання недійсним того чи іншого рішення органів товариства.

Частина 5 статті 7 передбачає, що зміст корпоративного договору не підлягає розкриттю і є конфіденційним, якщо інше не встановлено законом або договором. З даного формулювання

складно зробити висновок про те, чи буде інформація про зміст укладеного корпоративного договору чи взагалі про сам факт його укладення доступною іншим учасникам товариства, які не є учасниками даного договору. Фактично якщо договором чи законом не буде передбачено інформування інших учасників товариства про факт укладення такого договору або його зміст, то ця інформація розголошуватись не може. Шукаючи відповідь на запитання про інформування самого товариства чи його учасників ми можемо звернутись до ЗУ «Про АТ» в ч.3 статті 26-1 якого вказується, що інформація про укладення договору між акціонерами повідомляється товариству однією із сторін договору протягом трьох робочих днів з дати його укладення. Також інформація про факт укладення такого договору вказується у річній регулярній інформації про емітента, про що детальніше ми поговоримо далі в статті. Виходячи з цього незрозуміло, чому законодавець не передбачив хоча б інформування інших учасників товариства, оскільки зрозуміло, що такий корпоративний договір буде укладатись насамперед задля задоволення конкретно інтересів його учасників. А при самому укладенні договору становище інших учасників товариства може погіршуватись автоматично, внаслідок перерозподілу організаційно-господарських повноважень, при цьому в подальшому може погіршитись і їхнє економічне становище.

Також хочеться зазначити, що хоча серед прав учасників товариства і є право отримувати інформацію про господарську діяльність товариства, проте це положення не поширюється на конфіденційну інформацію. Даний висновок ми можемо зробити з судової практики, яка стосується аналогічного положення ЗУ «Про АТ», стаття 25 якого передбачає право акціонера на отримання інформації про господарську діяльність акціонерного товариства. Вона показує, що якщо інформація відноситься до конфіденційної (в цій конкретній справі йдеться про комерційну таємницю), то учасник товариства фактично не має жодної змоги її отримати [2] (Вказане рішення залишено без змін судами Апеляційної та Касаційної інстанції).

Виправдати відсутність порядку інформування товариства чи інших його учасників могло б існування презумпції участі в кор-

поративному договорі всіх учасників товариства. Але вона відсутня по причинах специфіки даного корпоративного договору, які аналізувались раніше. І хоча дуже поширеними є товариств з обмеженою відповідальністю які мають тільки двох учасників з розподілом частин 50/50, проте паралельно з ними існує величезна кількість таких же товариств з трьома і більше учасниками, частина з яких можуть в майбутньому перебувати в невіданні стосовно укладення їхніми партнерами корпоративного договору між собою.

Тому, як ми бачимо, в цій частині необхідне доопрацювання зі сторони законодавця стосовно способів інформування товариства про сам факт укладення корпоративного договору з метою захисту прав інших учасників товариства, які учасниками цього договору не були.

Стосовно питання про відповідальність учасників корпоративного договору за розголошення його змісту третім особам, то законодавець очевидно, разом з власне питання про конфіденційність такого договору, переклав обов'язок визначення такої відповідальності на самих учасників договору, що виглядає цілком обґрунтованим.

Частина 5 статті 7 передбачає також те, що корпоративний договір, стороною якого є держава, територіальна громада, державне або комунальне підприємство або юридична особа, у статутному капіталі якої 25 і більше відсотків прямо або опосередковано належить державі або територіальній громаді, оприлюднюється протягом 10 днів з моменту його укладення шляхом розміщення на сайті відповідного органу державної влади, органу місцевого самоврядування. Хоча в науці вже висловлюються думки про те, що встановлення різного режиму оприлюднення корпоративного договору порушує ст. 13 Конституції України і ст. 318 ЦУ, які передбачають рівність суб'єктів права власності [1, с.53], варто зазначити, що встановлення такого режиму відповідає загальному напрямку законодавчої практики останніх років, метою якої є захист інтересів суспільства. Наприклад, відповідно до п. 5-1 ч. 4 ст. 21 ЗУ «Про інформацію», яким дана стаття була доповнена змінами від 02.06.2016 року, до інформації з обмеже-

ним доступом не може бути віднесена інформація щодо діяльності господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі або територіальній громаді, а також господарських товариств, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких належать господарському товариству, частка держави або територіальної громади в якому становить 100 відсотків, що підлягають обов'язковому оприлюдненню відповідно до закону.

Тобто така позиція законодавця по відношенню до інформації щодо юридичних осіб значна частка в яких належить державі чи територіальній громаді є системною і, на нашу думку, обґрунтованою. Вона має на меті віднайти баланс, оскільки розголошення конфіденційної інформації може завдати шкоди учасникам корпоративного договору і юридичній особі, однак нерозголошення інформації про укладення і зміст корпоративного договору в юридичній особі, значна частка в якій належить державі або територіальній громаді може завдати шкоди суспільним інтересам.

Разом з тим, варто зауважити, що загалом позицію законодавця про належність саме 25 і більше відсотків і також співвідносячи її з позицією п. 5-1 ч. 4 ст. 21 ЗУ «Про інформацію» про 50 і більше відсотків, потрібно сприймати як спробу запровадження механізму, який би не дозволив державним органам чи органам місцевого самоврядування укладати такі корпоративні договори, які в подальшому б спричиняли шкоду їм самим в інтересах інших учасників таких договорів, а поріг в 25 відсотків з позиції законодавця є мінімальною значною межею. Тобто нами це положення сприймається виключно як спроба нейтралізувати ряд можливих корупційних ризиків.

Якщо говорити стосовно змісту корпоративного договору між учасниками акціонерних товариств (договору між акціонерами), то така інформація є конфіденційною, але інформація про укладення договору між акціонерами повідомляється товариству однією із сторін договору протягом трьох робочих днів з дати його укладення. Для приватних акціонерних товариств це означає, що у порядку визначеному ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок», буде надаватись інформації про сам факт укладення такого

договору як регулярна інформація про емітента. Відповідно до п. 18 ч. 3 ст. 40 даного закону емітент зобов'язаний у річному звіті: «надати інформацію про корпоративні договори, укладені акціонерами (учасниками) такого емітента, яка наявна в емітента».

Закон про АТ додатково вказує: якщо інше не встановлено законом або договором між акціонерами, інформація про зміст договору між акціонерами не підлягає розкриттю та є конфіденційною. Однак ми бачимо, що відповідно до п. 3 глави 1 розділу II «Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів» інформацію про «набуття прямо або опосередковано особою (особами, що діють спільно) з урахуванням кількості акцій, що належать їй та її афілійованим особам, контрольного пакета акцій або домінуючого контрольного пакета акцій» приватні акціонерні товариства також зобов'язані розкривати.

Стосовно публічного акціонерного товариства, то ч.3 статті 26-1 ЗУ «Про акціонерні товариства» передбачає, що публічне АТ розкриває інформацію про наявність договору між акціонерами у порядку передбаченому ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок» як особливу інформацію про емітента. Він відсилає нас до «Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів». Там, зокрема, передбачається про необхідність розкриття інформації про: набуття прямо або опосередковано особою (особами, що діють спільно) з урахуванням кількості акцій, що належать їй та її афілійованим особам, контрольного пакета акцій або значного контрольного пакета, або домінуючого контрольного пакета акцій; зміни до статуту, пов'язані із зміною прав акціонерів; кількість голосуючих акцій та розмір статутного капіталу за результатами його збільшення або зменшення.

Як ми бачимо, підхід законодавця навіть до порядку розкриття інформації про корпоративний договір між учасниками публічних та приватних акціонерних товариств також відрізняється, проте вже не за принципом частки у статутному капіталі держави чи територіальної громади.

Тому, виходячи з усього вищенаведеного, ми вважаємо, що положення ч. 5 ст. 7 Закону, в частині визначення порядку оприлюднення інформації про зміст корпоративного договору, не

призводить до порушення принципу рівності суб'єктів права власності, оскільки не порушує права інших учасників корпоративного договору, а просто встановлює механізм захисту інтересів суспільства.

Разом з цим хотілося б проаналізувати дане положення і з іншої сторони.

Зазначимо, що в ч. 3 ст. 1 ЗУ про ТОДВ, яка визначає сферу закону вказується, що управління товариствами з обмеженою відповідальністю та товариствами з додатковою відповідальністю, у статутних капіталах яких є частка держави або органів місцевого самоврядування, регулюється цим Законом з урахуванням особливостей, передбачених спеціальними законами.

Враховуючи це положення, варто все ж звернутись до положень спеціального законодавства. Зокрема, до ЗУ «Про управління об'єктами державної власності» ч. 1 ст. 3 якого говорить нам про те, що об'єктами управління державної власності є корпоративні права, що належать державі у статутних капіталах господарських організацій.

Стосовно особливостей, які передбачає цей спеціальний закон то ст. 11, яка визначає особливості управління та обмеження щодо розпорядження об'єктами державної власності, зокрема в ч. 12 вказує, що у разі якщо корпоративні права держави перевищують 25 відсотків статутного капіталу господарської організації, до складу наглядової ради та ревізійної комісії обов'язково включається представник Фонду державного майна України або уповноваженого органу управління. Тим не менше це положення не сприймається як таке, що порушує рівність суб'єктів права власності. Не вважається таким і положення ч. 19 цієї статті, яке визначає, що відчуження майна державних підприємств та господарських товариств з корпоративними правами держави понад 25 відсотків їх статутного капіталу в процедурі банкрутства здійснюється відповідно до законодавства з питань приватизації.

Тобто схожі положення, які диференціювали власність в залежності від певних специфічних аспектів реалізації права власності різними суб'єктами, наприклад, державою, містились в законодавстві і до прийняття нового Закону про ТОДВ.

Закон України «Про управління об'єктами державної власності» відповідно до Конституції України визначає правові основи управління об'єктами державної власності. Пункт 5 ст. 116 Конституції України визначає, що Кабінет Міністрів України забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності і здійснює управління об'єктами державної власності відповідно до закону. При цьому, відповідно до ст. 1 ЗУ управління об'єктами державної власності здійснюється з метою задоволення державних та суспільних потреб. А ст. 2 Закону визначає, що законодавство про управління об'єктами державної власності складається з цього Закону, Господарського кодексу України, Закону України «Про захист економічної конкуренції», інших законів України, якими можуть бути встановлені особливості управління окремими об'єктами державної власності або їх видами, та інших нормативно-правових актів з питань управління об'єктами державної власності. Не варто забувати й про загальні положення Господарського Кодексу України, зокрема ч.1 ст. 172, де вказано, що відносини, пов'язані з управлінням корпоративними правами держави, регулюються Законом України «Про управління об'єктами державної власності», іншими законами України та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до них. Тобто у випадку з корпоративним договором відносини, пов'язані з управлінням корпоративними правами держави були просто визначені іншим законом, ЗУ про ТОДВ.

Підсумовуючи вищенаведені положення, на підставі їх детального аналізу ми схилиємось до позиції, що порушення принципу рівності суб'єктів права власності в результаті визначення законодавцем різних режимів оприлюднення корпоративного договору не відбувається. Однак, норми, стосовно спеціального режиму оприлюднення корпоративного договору, логічно було помістити в спеціальне законодавство. Разом з цим, позиція законодавця стосовно поміщення даного положення саме в ЗУ «про ТОВ», на нашу думку викликана небажанням розпорошувати норми, пов'язані з регулювання корпоративного договору по різних нормативно-правових актах.

Частина 6 статті 7 Закону визначає, що договір, укладений стороною корпоративного договору на порушення такого корпо-

ративного договору, є нікчемним, якщо інша сторона за договором знала або мала знати про таке порушення. Стосовно даного положення головним запитанням все ж є порядок доведення наявності в контрагента за договором знань про здійснення даного порушення. Першочерговість саме цього запитання обумовлена хоча б тим фактом, що сам зміст договору є конфіденційним, якщо інше не встановлено законом або договором, більше того, навіть не існує порядку доведення відомостей про сам факт укладення такого корпоративного договору до товариство чи інших його учасників, тому доведення наявності такої інформації у іншої сторони за договором видається вкрай проблематичним. Також логічно впливає запитання про те, чи мала інша сторона за договором знати про укладення такого корпоративного договору, його умови і відповідно його порушення. А як бути в ситуації коли інша сторона за договором дізналась про факт порушення її договором корпоративного договору вже після фактичного виконання договору чи під час виконання договору?

Роблячи невеликий підсумок конкретно цього моменту ми констатуємо, що абсолютно незрозуміло, чому законодавець вибрав таке дивне для реалізації в практичній діяльності формулювання. Залишається незрозумілим чому законодавець просто не відіслав нас до окремих положень розділу 2 глави 16 ЦК який визначає правові наслідки недодержання сторонами при вчиненні правочину вимог закону.

Разом з цим є ряд запитань, які впливають зі змісту цієї ч.6 статті 7, і на які відповідь ми все ж можемо спробувати дати в межах даної статті. Хто і кому буде доводити, що інша сторона за договором знала про порушення умов корпоративного договору? Коли і ким договір буде визнаватись укладеним на порушення корпоративного договору?

Відповіді на ці запитання слід шукати в ключовій Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» [3]. Відповідно до пункту 5 якої вимога про застосування наслідків недійсності нікчемного правочину може бути заявлена як однією зі сторін правочину, так і іншою заінтересованою особою, права

та законні інтереси якої порушено вчиненням правочину. З даної позиції ясно випливає, що цією заінтересованою особою, яка подаватиме відповідний позов, буде сторона корпоративного договору, на порушення умов якого й укладений новий договір. Відповідачем в такій справі буде сторона корпоративного договору, яка уклала договір на його порушення.

Відповідно до ч.3 статті 216 ЦК, якщо у зв'язку із вчиненням недійсного правочину другій стороні або третій особі завдано збитків та моральної шкоди, вони підлягають відшкодуванню винною стороною. Виходячи з цієї норми і знову ж таки пункту 5 вищезгаданої Постанови ВСУ позивач, який є стороною корпоративного договору, буде посилатись на нікчемність правочину для обґрунтування вимоги про відшкодування збитків та моральної шкоди. Суд в такому випадку не вправі посилатися на відсутність судового рішення про встановлення нікчемності правочину, а повинен дати оцінку таким доводам позивача. Тобто вже встановити, чи знала або мала знати інша сторона за договором про відповідне порушення.

Ще одним проблемним моментом видається питання щодо визначення провадження в якому дана справа буде розглядатись. Виходячи з пункту 6 Постанови ВСУ це буде позовне провадження. Однак, в світлі нової редакції ЦПК виникає запитання – в порядку загального чи спрощеного позовного провадження? Відповідно до п.1 і п.4 ч.4 статті 19 ЦПК спрощене позовне провадження призначене для розгляду малозначних справ та інших справ незначної складності, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи. У випадку з нашою категорією справ, якщо малозначність може інколи бути під сумнівом, залежно від суми збитків, яка буде підлягати відшкодуванню, то пріоритетність швидкого вирішення справи є очевидною.

Однак тут ми знову стикаємось з складністю доведення наявності в контрагента за договором знань про здійснення даного порушення, що може не дозволити віднести дану справу до категорії справ незначної складності.

Зазначимо також, що серед можливих умов корпоративного договору доцільним виглядає встановлення однією з підстав для

його розірвання те, що сторона корпоративного договору уклала інший договір на порушення такого корпоративного договору, незалежно від встановлення судом нікчемності такого договору. При цьому можна прописувати додаткові штрафні санкції за такі дії як і загалом за будь-яке порушення, адже дуже важливо пам'ятати, що в більшості випадків порушення суд може відмовити у стягненні збитків у зв'язку з малозначністю збитків, недоведеності факту протиправного діяння, причинно-наслідкового зв'язку між ним і наслідком чи відсутність вини.

Разом з цим непотрібно забувати про загальні положення про договір, ч. 2 ст. 651 ЦК встановлює, що договір може бути змінено або розірвано за рішенням суду на вимогу однієї із сторін у разі істотного порушення договору другою стороною та в інших випадках, встановлених договором або законом. Тобто навіть у випадку не передбачення серед підстав для розірвання договору укладення іншого договору на порушення такого корпоративного договору, сторона договору може домогтися розірвання такого корпоративного договору апелюючи до загальним положень ЦК, хоча при цьому все ж необхідно довести, що внаслідок завданої укладенням такого договору шкоди друга сторона значною мірою позбавляється того, на що вона розраховувала при укладенні договору.

Однак застосування цього способу серйозно ускладнено не тільки необхідністю доведення істотності порушення договору, але й багатосторонністю корпоративного договору. Тому складно спрогнозувати, як складеться судова практика у таких справах.

Загалом тут хотілося б зазначити, що фактично способами правового захисту учасників корпоративного договору за можна вважати наступні:

- відшкодування збитків;
- сплата неустойки;
- виконання зобов'язання в натурі;
- одностороння відмова або розірвання;
- встановлення обов'язку продати свою частку у випадку

порушення учасником умов корпоративного договору.

Підводячи підсумок стосовно ч. 6 ст. 7 Закону варто наголосити на необхідності на етапі укладення корпоративного дого-

вору детально й дуже ретельно прописувати відповідальність і санкції за дії учасників, що суперечать положенням укладеного ними корпоративного договору, в тому числі за укладення інших договорів спрямованих на порушення цього корпоративного договору.

Висновки. 1) Корпоративним договором можуть і повинні передбачатись способи вирішення найбільш поширених корпоративних конфліктів; 2) Існує нагальна необхідність законодавчо передбачити обов'язок донесення інформації про факт укладення і сторони корпоративного договору до товариства і інших учасників товариства, які не є сторонами такого договору; 3) Норми частини 5 статті 7 Закону стосовно спеціального порядку оприлюднення корпоративного договору є обґрунтованими; 4) Існує ряд правових способів захисту учасниками корпоративного договору своїх прав і інтересів за договором, однак необхідно все ж детально розписувати їх у самому корпоративному договорі.

1. *Сіщук Л. В. Корпоративний договір: новели законодавства. Приватне право і підприємництво. 2018. №10. С. 49 – 54.*
2. *Рішення Господарського суду міста Києва від 20.09.2016., судова справа №910/12345/16 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/61486342>*
3. *Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2008., №9. «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання пророчинів недійсними». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09>*

Лукашов Р. С. Поняття та особливості корпоративного договору

В статті розглядаються наукові погляди на правову природу корпоративного договору, а також визначається його роль в якості регулятора відносин господарських товариств. Досліджується походження, поняття, зміст і загалом особливості, притаманні даній договірній конструкції. Піддаються аналізу як спроби адаптації цього механізму вітчизняним законодавцем так і актуальні нормативні положення.

Ключові слова: корпоративний договір, договір про реалізацію прав учасників товариства з обмеженою відповідальністю, учасник, товариство з обмеженою відповідальністю.

Лукашов Р. С. Понятие и особенности корпоративного договора

В статье рассмотрены научные взгляды на правовую природу корпоративного договора, заключаемого между участниками юридического лица корпоративного типа, а также проанализированы новеллы законодатель-

ства относительно определения понятия корпоративного договора, заключаемого между участниками общества с ограниченной ответственностью.

Ключевые слова: корпоративный договор, корпоративные права, участник, общество с ограниченной ответственностью.

Lukashov R. S. Concepts and features of the corporate contract

The article is devoted to the theoretical and legal analyses of the place of a corporate agreement in the system of civil contracts. The article identifies the key factors that justify a separate place of the corporate agreement among existing contractual structures of civil law.

The article deals with scientific views on the concept and legal nature of the corporate agreement, outlines the subject of the corporate agreement, which is concluded between the participants of the legal entity of corporate type, as well as analyzed the latest legislation on the definition of the concept, subject and content of the corporate agreement, which is concluded between the members of the limited liability company.

Key words: corporate agreement, corporate rights, participant, limited liability company, corporate law, cooperation agreements.

Сіщук Л.В.

ВИЗНАННЯ ДОГОВОРУ ІПОТЕКИ НЕДІЙСНИМ: НОВЕЛИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

УДК 347.28.03: 347.626

Постановка проблеми. Іпотека надійно захищає права кредиторів і встановлює високий пріоритет для вимог іпотекодержателя, що пояснює визнання цієї конструкції одним із найефективніших способів забезпечення виконання зобов'язань боржника перед кредитором [9, с. 93]. Правове регулювання іпотечних відносин здійснюється відповідно до засад Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), Господарського кодексу України (далі – ГК України), Закону України «Про іпотеку» та супутніх нормативно-правових актів. Особливістю іпотечних відносин є те, що такі відносини виникають у зв'язку з переданням в іпотеку нерухомого майна щодо забезпечення виконання інших зобов'язань, що виникають між кредитором і боржником, та для задоволення тих вимог кредитора, які він зможе задовольнити не за рахунок основного зобов'язання, а за рахунок предмета іпотеки внаслідок невиконання цього основного зобов'язання.